

Vítejte V NOVÉM SVĚTĚ

Náš život se dramaticky změnil a ještě se měnit bude. Možná to není důvod k panice: čelíme sice něčemu, co si nikdo neuměl představit, ale ukázalo se, že stejně rychle jako nebezpečí se dokáže šířit i naděje, humor, laskavost a láska. A té teď potřebujeme nejvíc. Hlavu (i v roušce) vzhůru.

TEXT: JANA UHLÍROVÁ

Je to jen mlha,“ říkali Londýňané na začátku prosince roku 1952 a netušili, že se z „jen“ mlhy stane pohroma, která bude hybnou silou změn přístupu k životnímu prostředí. Tehdy totiž hlavní město Velké Británie zasáhl Velký smog, který trval čtyři dny a způsobil smrt dvanácti tisíc obyvatel. „Je to jen chřipka,“ říkali jsme si podobně naivně ještě před měsícem, zatímco vir už se smál za rohem. Jak ale změní nás? Jací budeme, až vyjdeme z krize? Nejenže se ukáže pravá barva našich vlasů, nehtů a pár kil navíc, během krize jsme ukázali barvu i přeneseně. A teď se s tím budeme muset vypořádat. Co si z toho odneseme? Jisté je, že nezměněný nevyjde nikdo z nás. „Lidstvo čelí globální krizi, pravděpodobně největší krizi generace. Rozhodnutí, která lidé a vlády učiní v následujících týdnech, ovlivní běh světa na budoucí roky,“ prohlásil i izraelský historik Yuval Noah Harari.

NEJSME VLEČENÍ SITUACÍ

Jako moderní lidé jsme vytěsnili nemoci, smrt a nepohodlí a mysleli jsme si, že máme vše pevně v rukou. A ono se najednou ukázalo, jak moc jsme křehcí. Prožíváme úzkost, strach a paniku, ale i vlnu naděje, solidarity, zájmu o druhé a ohleduplnosti. Virus nám strhl klapky z očí a najednou vidíme nejen druhé, ale i to, jací jsme sami. Nemusí se nám to líbit. Utěšujeme druhé, ale přitom tajně po nocích pláčeme. Je to normální, jsme jen lidé a čelíme něčemu, co si nikdo neuměl představit. Virus se sice šíří rychle a zákeřně, ale my můžeme šířit také – naději, humor, lásku a laskavost. Jsme v tom společně a děláme teď chytré věci, ale i věci hloupé, a je to v pořádku. Vždyť nevíme, co se děje, a občas se budíme s tím, že se nám to jen zdá. Možná jste se v tom běhu mezi dětmi, prací, péčí o rodiče, kuchyní, zahradou, sledováním zpráv a řešením tisíců věcí také neměla čas usebrat a rozjímat sama nad sebou, cvičit pokročilé ásány, detoxikovat šatník, pleť i duši a pak vydrhnout dlaždičky v koupel-

ně. Nic si z toho nedělejte a kašlete na sociální síť. Každý to zvládáme po svém, jediné důležité je, že jdeme dál. A nejsme obětí. Nebo nemusíme být. Nina Garden (majitelka gardencarrier.cz se zájmem o ekologii a etiky výroby) teď doporučuje: „Zasaďte květiny, uklidte konečně všechny dokumenty a skříňky, které vás potají trápí, že se měly uklidit už dávno. Vytřídte oblečení. Dejte si plán na následující dny, týdny a měsíce. Možná teď vaše rodina potřebuje úplně jiný nebo nový režim, který zatím nebyl potřeba. Aktivita a pevné držení běhu věci ve svých rukou nás uklidňuje nejlépe. Nejsme vlečení situací, ale můžeme věci ovlivnit a využít je v náš prospěch.“

KŘEHKOST NAŠEHO ŽIVOTA

Co se vlastně stalo? Mám na to takovou teorii: Byla jedna planeta. Lidé v některých zemích se měli tak dobře, že už roupama nevěděli, co dál, a tak běželi čím dál rychleji, aby se měli ještě líp. Knihkupectví byla stále zaplavenější publikacemi o tom, jak doběhnout dál, pracovat víc a stíhat tu svou káru dotlačit dál. Lidé všechno pořád počítali: přátele, přečtené knihy, kroky, kilometry i zážitky. Zavalili sami sebe návody, jak mít zázračná rána a večery, poledne a odpoledne a kolik vděčnosti prožívat a proč a jak mají spát a jíst a běhat a žít. A čím víc toho všeho bylo, tím víc se od prožívání a vděčnosti, pokory a sebe vzdalovali. Protože na to neměli čas. Až se najednou rozběhnutý svět zastavil a ukázalo se, že je to jinak. Že máme ráno a je zázračné už tím, že je, protože vidíme východ slunce a třeba i všechny blízké. Ukázalo se, že jsme se sice přelili do digitálního světa, ale pořád jsme součástí přírody, a to tak moc, že nás jedna malá breberka může zahubit. Ukázalo se, jak křehké jsou naše systémy a chrámy konzumu i to, že toho ve skutečnosti moc nepotřebujeme. „Jen“ kuráž a statečnost, úsměv, ohleduplnost a laskavost. Že bude stačit, když se budeme moct políbit, pevně obejmout blízké, usmát se na sebe na ulici a věřit, že no-

TUŠILI JSTE?

KDYŽ
V 17. STOLETÍ
PROBÍHALA
MOROVÁ
EPIDEMIE,
STUDENTI BYLI
POSLÁNI DOMŮ.
BYL MEZI
NIMI I ISAAC
NEWTON,
KTERÝ POTÉ
BĚHEM IZOLACE
ODVODIL
GRAVITAČNÍ
ZÁKON
A OBJEVIL
ROZKLAD
SVĚTLA.

EZOKOUTEK:

„A lidé zůstali doma. Četli knihy, poslouchali hudbu, odpočívali, cvičili a objevovali umění a hráli hry a naučili se novým způsobům bytí. A hlouběji naslouchali. Některí meditovali, někteří se modlili, někteří tancovali. Některí potkali své stíny. A začali přemýšlet jinak.“

A lidé se uzdravili. A v nepřítomnosti lidí žijících v ignorantských, nebezpečných, bezduchých a bezcitných vzorcích, se země začala uzdravovat. A když nebezpečí přešlo a lidé se opět spojili, truchlili nad ztrátami, učinili nová rozhodnutí a snili nové vize a vytvořili nové způsoby, jak žít a uzdravit zemi, a byli uzdraveni.“

Báseň, kterou na FB sdílela Kitty O'Meara, americká učitelka z Wisconsinu, během pár dní obletěla svět.

...ZAJÍMAVOST:

Víte, jak se jmenuje patronka před epidemiemi? Svata Korona. Uctívána je 14. května a je i symbolem vytrvalosti ve víře.

vý svět bude lepší a najdeme si v něm své místo. A tak zatímco se jedni „odvážně“ fotili na poloprázdných sjezdovkách a jiní přes omezení pohybu courali po parcích, aby to přicházející jaro mohli dát na sociální síť, desetitisíce dalších šly po nocích roušky, rozvázely potraviny a léky, posílaly doktorům kafe a starali se o druhé. Najednou nám došlo, že nemusíme utíkat, ale žijeme tady a teď, jak nás nabádali kouči. Že si dokážeme pomáhat a táhnout za jeden provaz. Najednou se ukázalo, kdo jaký je a jaké má hodnoty. Víte třeba, že Češi kupovali mouku, Němci zlato a Američané zbraně? A možná už také není čas říkat si „jednou udělám tohle“, ale je čas to udělat. Ukázalo se nám toho najednou moc a teď je jen na nás, kolik si z toho vezmeme. Vydrží ale tahle pospolitost vypjatých časů, nebo ji ztratíme ve chvíli, kdy naplno dopadne ekonomická krize?

SPOLU, NEBO KAŽDÝ SÁM?

Podle optimistického ekonoma Tomáše Sedláčka jsme se nyní vykojili do klidu, do jakéhosi jarního spánku, protože jsme dostali facku z nečekané dimenze, která by měla vést k sebrání se. V tom se v podstatě shoduje s farářem Orko Váchou (viz rozhovor vpravo). Třeba zjistíme, že některé věci jsou zbytečné, že nemusíme pořád běžet, budeme víc spoléhat na vědce a mít na neověřené zprávy. Sedláček věří, že nás krize sjednotí, a byl by zklamaný, kdybychom zapadli do starých kolejí. Povede se to podle něj i díky globalizaci, kvůli níž se paradoxně koronavirus šíří víc a nebere ohled na hranice, status celebrity či demokratické zřízení. Půjdem ale dál spolu, globálně, nebo každý sám za sebe? A je vůbec možné jít každý sám za sebe? V novém světě si

budeme muset zodpovědět spoustu otázek. Podle odborníků to ale vypadá, že se po takových krizích někteří lidé ke svému způsobu života nevrátí, i když by mohli. Což je naděje, že třeba fakt zpomalíme. Cvičitelka jógy Lucie Polesná (www.yoga-lucie.cz) věří, že se vše děje z nějakého důvodu a že i tato těžká doba nás něčemu naučí. „Třeba si uvědomíme, co k životu opravdu potřebujeme, a přestaneme toužit po zbytečnostech. Přála bych si, aby tato těžká zkouška pomohla k revoluci v myslích a začali jsme se chovat zodpovědně nejen k sobě navzájem, ale i k naší planetě.“

HISTORIE, KTEROU TEĎ ŽIJEME

Možná teď nedokážeme být tak silní a optimističtí jako farář nebo ekonom. Možná ano. A je pravděpodobné, že někteří zažijí nejtěžší chvíle svého života, ale zažijeme možná i ty nejlepší. Až se zase budeme moct obejmout, políbit a dýchat jarní vzduch. Možná tajně pláčete ve sprše, aby vás rodina neviděla, nebo bezmocí křičíte na konci zahrady, protože vaši rodiče patří do ohrožené skupiny. Možná jste zjistili, že jste s manželem cizinci a teď se musíte naučit spolu žít. Znovu, jinak. Možná zažehnáte obavy svých dětí z nejistoty a neklidu, ale sami nevíte, co doopravdy bude. Nemám ráda ezořeči, ale zkusme vzít i tuhle nejistotu a stopstav jako dar a pokyn všeho si víc vážít: domova, přírody, našich vztahů, každodenních radostí. I sebe, protože z toho sice vyjdeme možná otřesení a ubrečení, s odrosty a chlupatýma nohama a bez těch vydrbaných dlaždiček, ale nakonec mnohem silnější. Pevnější ve svých kořenech a svobodnější ve svých korunách. Dáme to! A jednou o tom třeba budeme vyprávět svým vnoučatům.

„Rozhodl jsem se být šťastný,
protože je to dobré pro
MÉ ZDRAVÍ.“

Voltaire

Jak to vidí farář Marek Orko Vácha:

„KRIZE ODHALÍ HRDINY I ZBABĚLCE“

Myslíte, že kritická situace obnažuje to, jací skutečně jsme? Kdo je statečný, kdo pomáhá druhým, kdo riskuje svůj život a naopak kdo se obohacuje, lže, dělá naschvály...?

Miluju tyhle chvíle. Kdy v jedné vteřině zmizely kina, sportovní zápasy, divadla, nakupování a všechno. Hodně vám to pomůže si uvědomit, kdo jste, kdo opravdu jste a proč jste. Krize vždycky odhalí hrdiny a zbabělce. Odkopeme se všichni. Kdo roušky nezištně rozdává a kdo je šmelí předražené.

Kterak zachovat klid v neklidné době?

Mnoho neklidných putuje do španělské Compostely, podnikatelé se uchylují do kontemplativních klášterů a všichni hledáme samotu. Teď ji máme. Vlastně nemáme, máme internet a pořád spoustu druhů zábavy. Ale zkuste to. Chvilku. Bez křížovky. Bez sudoku. Bez her v mobilu. Bez filmů. Bez hudby. Bez módních časopisů. Bez telenovel. Doma nebo v přírodě. Sama. Jen vy a Bůh.

Být sám se sebou je pro mnohé lidi novinka. Jak sám sebe poznávat?

Ta zkušenost nebývá úplně příjemná. Krásně to popisují s tradičním jemným humorem kartuziáni. Je to podobně, jako když žijete ve svém tmavém pokojíku a nejste úplně expertem na pořádek. Když pak přijдете na pár dní do kláštera, je to jako by náhle někdo rozsvítil. To poznání nebývá dvakrát příjemné.

Myslíte, že se společnost změní k lepšímu a vydrží jí takové „polepšení“?

Vydržíme a změníme se k lepšímu. To je jisté. Když vše zmizí, zůstanou vztahy, to jediné důležité. Věci, které jsou důležité, nejsou věci. Jedna věc je, když to někde čtete nebo slyšíte. Teď si to zakoušíme takřka experimentálně.

Jak se chovat k situaci, která nastala tak náhle a s níž generace před námi nemají zkušenosti?

Žiji pro ty chvíle. Moc se omlouvám, že odpovídám takto subjektivně. Nejhorší věc na expedici v Andách pro mě je, když všechno funguje. Miluji ty chvíle, když se něco pokazí, když je potřeba improvizovat, vymyslet

něco nového, když je silná bouře a vítr nebo cokoli. Máte pravdu, nikdo z nás jsme nic takového nezažili a nic takového nezažili ani rodiče. Nikdo nám o tom nikdy nevyprávěl. A teď jsme do té vody hozeni. Zvládneme to, nebojte se, a vyjdeme silnější. A za deset let budeme na tuhle dobu s radostí vzpomínat.

Co je vlastně předpokladem tzv. „zdravé mysli“? Mnoho let jsem učil na gymnáziu a v jedné chvíli pochopíte, že to jediné, to opravdu jediné, co učitel potřebuje, je, aby dokázal v každém studentu zahlédnout ten pláminek čehosi dobrého. A rozfoukat ho. Talent k něčemu nebo

nějakou dobrou vlastnost. Ne, že by se mi to úplně dařilo, ale jsem si jist, že v každém mém studentu ta jiskra byla, a pochopil jsem, že se o to mám aspoň snažit. Naučí vás to tvrdohlavě se učit vidět v člověku to dobré. V každé situaci. I v této. Nepotřebné věci jsou pryč. Víc prožíváme přátelství. Máme čas na rodinu a sami na sebe. Že jsou vždycky kolem tací, co se stejně tvrdohlavě snaží v každém člověku a v každé situaci zahlédnout to zlé, ten kus temnoty, který tam taky je, a žijí pak ve svém soukromém pekle, je taky pravda.

V čem podle vás Češi hledají záchytný bod, přesah a proč od sebe tak rádi utíkají k alkoholu nebo televizi?

Vy jste to pojmenovala. Mám kamaráda, co jezdil zaoceánské lodi. Nákladní. Ptal jsem se, proč toho

nechal. „Všichni jsme byli na útěku.“ odpověděl bez přemýšlení. Je jedno, jestli to je alkohol, nějaká chemikálie nebo loď, jste na tripu a sama od sebe. Nebo člověk utíká tím, že koná dobro na všechny strany a odpouští všem, krom toho, že nedokáže odpustit sám sobě. Všem prokazujete dobro, s jedinou výjimkou, kterou jste vy. Teď budu mluvit jako farář. My zbožně nasloucháme evangeliu a ten příkaz „miluj svého bližního...“ slyšíme velmi dobře a moc se o to snažíme, a přitom přeslechneme, že ta věta má ještě pokračování „...jako sebe samého.“ V tom to je. Nemohu milovat druhého, když nemiluji sebe, nemohu odpustit druhému, když nedokážu sobě, nemohu přijít k druhému, když utíkám od sebe. To není žádná mystika nebo esoterika, ale empirie. ♡

Teolog, přírodovědec, pedagog, spisovatel a skaut M. Vácha slouží jako farář v Lechovicích a v Praze.